“Nieuws van de RDM”, juli 1964, 2e jaargang, nummer 1.

Ontvangen van Rob Lampen, Rotterdam.

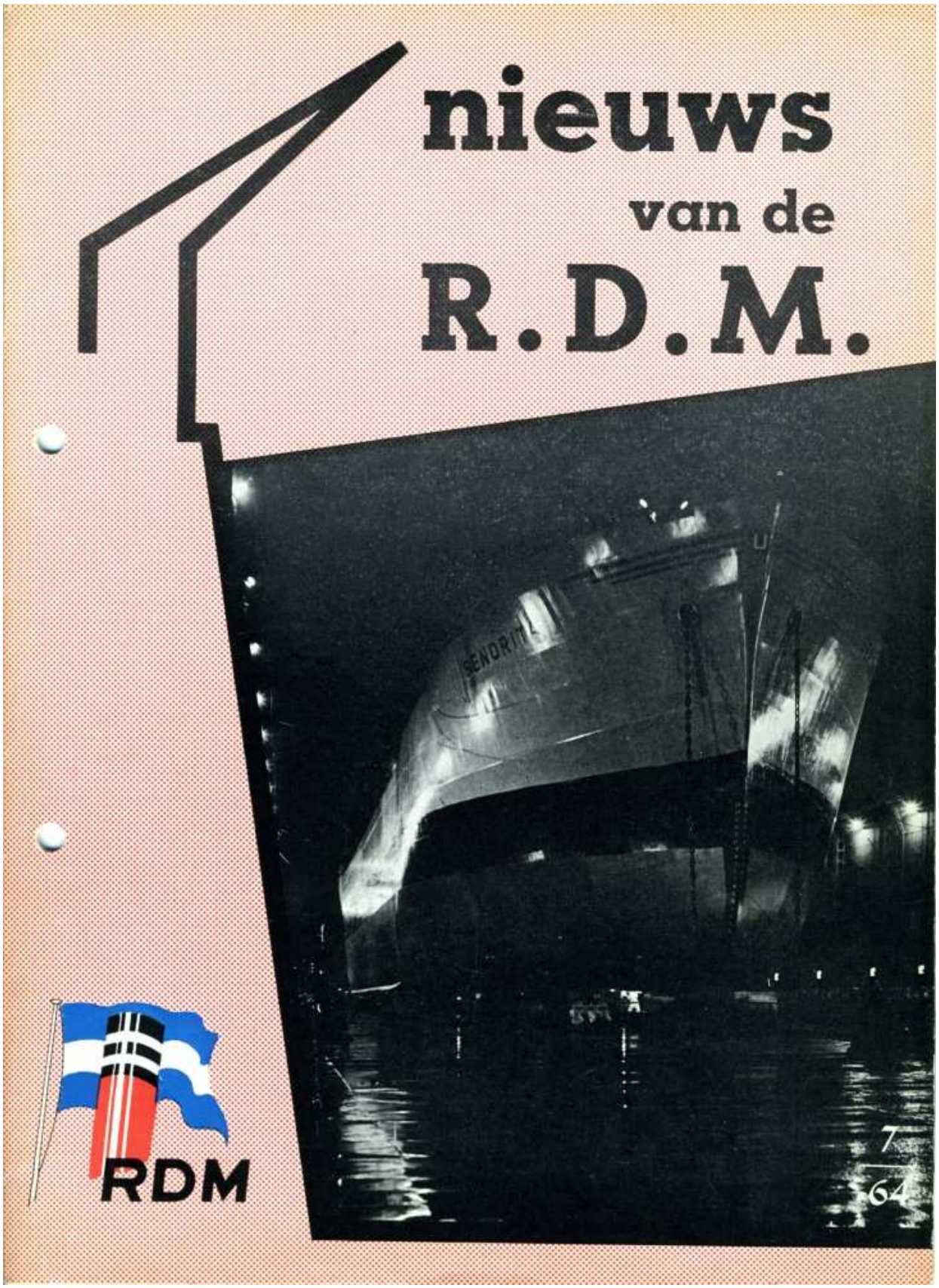

JULI 1964
2e JAARGANG - Nr. 1

nieuws van de R.D.M.

BEDRIJFSBLAD VAN DE ROTTERDAMSCHE DROOGDOK MAATSCHAPPIJ N.V. EN DE SCHEEPSBOUW MAATSCHAPPIJ NIEUWE WATERWEG N.V., WAARIN OPGENOMEN DE MEDEDELINGEN VAN DE PERSONEELSVERENIGING W.E.K.

REDACTIE: B. SCHRIJVERS EN B. BESTERVELD
CORRESPONDENTIE: POSTBUS 913, ROTTERDAM,
TELEFOON (0101) 176920

VAN DE REDACTIE

De opdrachtgevers van de R.D.M. houden — gelukkig — weinig rekening met de verschijningsdatum van dit blad. Daarom kunnen we in dit nummer helaas nog maar met een paar regels ingaan op een bijzondere opdracht voor onze afdeling scheepsbouw. Wij bedoelen het gereedmaken van een bergingsponton van Van der Tak voor het onder controle brengen van de borrelende gasbel in de Duitse Bocht. Een karwei waarmee de uiterste haast is. Tussen haakjes: met dit werk krijgt de levering door de R.D.M. van het putbeschermingsplatform voor deze boring wel een spectaculaire staart. In ons volgende nummer hierover meer.

Bij veel van onze lezers valt dit blad in de bus als zij op vakantie zijn. Wij hopen, dat zij er mooi weer bij hebben. En voorzover U de vakantie nog voor de boeg hebt, wensen wij U alle goeds tegen die tijd. Let U nog even op de mededeling op pag. 5 ?

Ruim 10 mille voor de zieken

„Het is toch wel opmerkelijk dat wij, die de belangen van de lijders aan slopende ziekten vertegenwoordigen, door vertegenwoordigers van een bouwende gemeenschap op zo'n prachtige wijze financieel worden gesteund. Door deze mentaliteit, deze opgewektheid en moed glijdt weer een schip te water van goede wil".

Deze woorden vertolkten de gevoelens van Mr. W. H. de Monchy, die namens de Ned. Vereniging tot Steun aan het Koningin Wilhelmina Fonds ons personeel bijzonder dank zegde voor de steun die ook dit jaar door de financiele aktie op onze bedrijven kon worden gegeven.

Naast hem waren nog twee dankbare bestuursleden, te weten Mr. E. Mulder van de Vereniging tot Steun aan de Rheumabestrijding en mevrouw Mr. J. M. van Walsum - Quispel, presidente van het Prinses Beatrix Fonds, die uit handen van onze heer Van der Schee eveneens een cheque, groot ƒ 3.571,79 ontvingen.

De overdracht vond plaats in de koffiekamer van de Kon. Houthandel Abraham van Stolk & Zn op vrijdag 29 mei jl. in aanwezigheid van enkele leden van de Ondernemingsraad, de heer Verkaik en de heer Van Zonneveld, die onze Direktie vertegenwoordigde.

De heer Van der Schee, die deze bijeenkomst beslist niet traditioneel wilde noemen, (we zouden het zo gewoon gaan vinden meende hij terecht), verzekerde dat de poging een zo'n groot mogelijk bedrag bijeen te brengen ieder jaar een opdracht is die met plezier wordt vervuld.

Helaas daalt de grootte van het eindbedrag. We sluiten onze ogen echter niet voor de realiteit dat het ook in de scheepsbouw nu eenmaal niet al te best gaat. Toch en misschien juist daarom zijn we dankbaar met het resultaat en zien we met

tevredenheid terug op de gehouden aktie in onze bedrijven.
Met dankbaarheid voor de offerzin en de spontaniteit van ons personeel vermeldde hij het eindbedrag: *f* 10.715,37.

De heer Van der Schee tekende hierbij aan dat de bijdrage van onze Griekse werknemers een speciale vermelding verdient. Deze groep buitenlanders, vanaf december bij ons in dienst, kwam uiteraard niet in aanmerking voor winstdeling. Echter aan een achterdeurtje kwamen zij aan de weet waarvoor geld werd ingezameld en zij reageerden spontaan met een bijdrage.

De overdracht van de cheques was weer een fijn moment. Niet zo maar van „Alstublieft, en veel geluk er mee", maar bewust enkele stenen aandragen voor een bouwwerk waarin zovelen een toevlucht vinden.
Dat gevoel sprak ook uit de woorden van mevrouw Van Walsum die namens de fondsen dankbaar van de daadwerkelijke steun sprak. Zij vindt het bijzonder verkwikkend dat er zoveel mensen zijn die iets willen doen voor hen die minder bedeeld door het leven moeten gaan. Mensen die achter de schermen werken in hun vrije tijd of zelfs hun vakantie opofferen door b.v. als vrijwilliger op de Henry Dunant mee te helpen wat vreugde te brengen.
Heel veel mensen kunnen dat niet, zijn daarvoor niet in de gelegenheid, maar willen toch iets doen en daaronder bevindt zich het personeel van de Droogdok, dat ook nu weer blijk geeft van groot medeleven.
„Mijnheer Van der Schee, breng onze bijzonder hartelijke dank over aan allen van de R.D.M. en de N.W. voor deze prachtige daad".

Onze jaarlijkse bijdrage is een belangrijke aanvulling op het bedrag dat nodig is voor de bestrijding van de zo gevreesde volksziekten en mag niet worden onthouden aan hen die zich geroepen weten in de hulpverlening aan de patienten.
Tijdens gesprekken op die avond van de 29e mei vernamen we welke grote bedragen hiermee zijn gemoeid.

Werkbezoek Prins Bernhard

Enkele maanden voordat twee schepen voor Harer Majesteits vloot onze werf zullen verlaten, bracht Zijne Koninklijke Hoogheid prins Bernhard, als Inspecteur-Generaal der Koninklijke Marine, een bezoek aan ons bedrijf. Dit werkbezoek, op 19 mei jl., gold Hr. Ms. kruiser De Zeven Provinciën en het bevoorradingsschip Poolster.
Voor de inspectie op de kruiser liet de Prins zich uitvoerig inlichten over de nieuwe bewapening waarmee het schip wordt uitgerust en de ingrijpende veranderingen die daardoor moesten worden aangebracht. Bijzonderheden daarover hebben wij u in ons februari-nummer reeds medegedeeld.
Tijdens de rondgang door het schip stelde Zijne Koninklijke Hoogheid zich op de hoogte van de stand van zaken en inspecteerde hij het gehele schip. Benedendeks werd de werking van de raketinstallatie door hem beproefd.
Na de lunch aan boord van Hr. Ms. Tromp volgde een bezoek aan de Poolster, de nieuwste aanwinst voor de Koninklijke Marine, die over enkele maanden in dienst zal worden gesteld. Hieraan vooraf ging een uitgebreide voorlichting over de taak en de uitrusting van de B(evoorrading) O(p) Z(ee)-tanker.
Gedurende dit werkbezoek vond prins Bernhard ook nog gelegenheid enkele van onze werkplaatsen te bezichtigen. De smederij, en daarbij speciaal het eerste smeedwerk (proefring) voor de atoomreactor in Dodewaard en de uitbreiding van onze machinefabriek hadden zijn belangstelling.

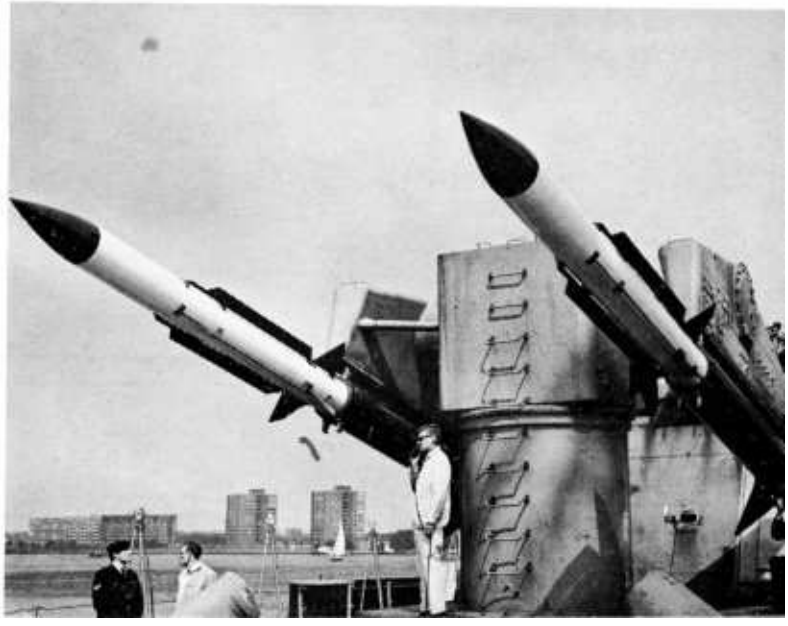

MACHINEBANKWERKEN
NAAM
WOONPLAAS
IN OPLEIDING BIJ
BEDRIJFSSCHOOL R.D.M.

TWEEDE PRIJS VOOR HUUB DEMPER

De tweede prijs voor onze machinebankwerker Huibert Demper, behaald op de „Nationale Beroepenmanifestatie 1964" te Utrecht.

Dit bericht bracht vreugde bij de betrokkene zelf, de 18-jarige R.D.M.-deelnemer aan de wedstrijd in vakbekwaamheid, die van 26 t/m 29 mei in de Julianahal van de Kon. Ned. Jaarbeurs werd gehouden. Ook op het bureau van de leerlingenopleiding was men terecht trots met deze uitslag. Immers niet alleen heeft Demper bewezen dat hij zijn vak goed verstaat, heel goed zelfs, maar bovendien kreeg ons bedrijf waar deze jongeman zijn opleiding ontving, hiermee een eervolle vermelding. Vier dagen waren ze bijeen in de grote hal en uit alle provincies waren ze gekomen: de jongens en meisjes van 17 tot 21 jaar, in totaal 235, vertegenwoordigende vijfentwintig beroepen.

Boekbinders, banketbakkers, dames- en herenkappers, handzetters, metaaldraaiers, goud- en zilversmeden, machinebankwerkers en automonteurs. Voorts ook booglassers, metselaars, schoenmakers, gereedschapmakers, maatkleermakers, bouwtimmerlieden, modelmakers, constructiebankwerkers, en om de lijst maar volledig te maken verder nog meubelmakers, stukadoors, boekdrukkers, tegelzetters, timmerlieden(bank en machinaal), steenhouwers, sanitairmonteurs en decoratieschilders.

De deelnemers, geselecteerd door de landelijke opleidingsorganen, kregen één of meerdere examenstukken opgedragen liggende op het eindniveau van hun opleiding.

Alle kandidaten, die behoren tot de beste Nederlandse jonge vaklieden, ontvingen een oorkonde. De eerste en tweede prijswinnaars bovendien een bronzen legpenning, naar een ontwerp van de beeldhouwer C. Stauthamer.

Namens de gehele groep werd aan een vertegenwoordiger van het Internationale Rode Kruis te Genève symbolisch een geschenk aangeboden, nl. een zonnewijzer van een zeer bijzondere constructie. Deze zonnewijzer komt te staan in de tuin van het gebouw in Genève en bestaat uit metselsteen en natuursteen. Met uit Nederland aangevoerde baksteen zullen enkele jonge metselaars in Geneve het moeilijke werk uitvoeren.

Op de wedstrijd te Utrecht werd door de steenhouwers de natuurstenen uurbanden gemaakt. De timmerlieden maakten de benodigde mallen voor de te metselen hemelprojectie. Ook de bronzen wijzer wordt in Utrecht vervaardigd.
Het geheel belooft een fraai voorbeeld te worden van Nederlands vakmanschap.

BELANGRIJKE MEDEDELING

Met de vakantie in het zicht doen wij een belangrijke mededeling aan allen die voor korte of langere tijd het buitenland zullen bezoeken.

HET IS VAN HET GROOTSTE BELANG dat uw verblijf in het buitenland zonder moeilijkheden kan plaats vinden. Onder die moeilijkheden denken we hier aan de geneeskundige behandeling in het buitenland die, hoe klein ook, extra kosten met zich meebrengt.

Wij vestigen uw aandacht op de noodzaak dat het ZIEKENFONDS van uw verblijf over de grenzen op de hoogte dient te zijn. Stelt u zich voor uw vertrek met haar in verbinding en informeer naar de mogelijkheid de kosten voor u zo laag mogelijk te houden.

Men geeft u alle gewenste inlichtingen en bovendien de nodige raad.

De belangrijkste doeleinden van de beroepenmanifestaties zijn:

a. Door een demonstratie van het persoonlijk vakmanschap het aanzien van de vakman vermeerderen.
b. Het bevorderen van de beroepsopleiding en de mogelijkheden op dit gebied aanschouwelijk voor te stellen.
c. Het geven van uitgebreide beroepenvoorlichting.
d. Voor de daarvoor in aanmerking komende beroepen een mogelijkheid tot deelneming aan internationale wedstrijden.
Voor 1964 worden deze gehouden te Lissabon van 3 tot 14 augustus.

Huub Demper heeft ons bedrijf en zijn vakgenoten best vertegenwoordigd daar in Utrecht. Na de in het begin van dit jaar uitgereikte Ir. Maas Geesteranusprijs aan één van onze Bemetelleerlingen, is weer een mooie onderscheiding een jeugdige R.D.M.-er te beurt gevallen.

Verdiend door met zorg en toewijding zijn vak uit te oefenen. En daarmee is alles gezegd ....

Een ander gezicht van de werf

Alles heeft een ander gezicht in de nacht. Ook ons bedrijf is in de nacht een andere, een beetje vreemde wereld. Het vreemdste in die nacht waarin we daar wat hebben rondgekeken was die vogel in de heel vroege ochtend.
Het was ergens tussen drie uur en half vier. Onder in dok 9, waarin het grote, donkere lichaam van de Senorita rustte, heerste nog de nacht. Een eind van ons vandaan, bij wat lampen, waren vijf mannen doende de lasnaad van een oude bodemplaat schuin te hakken. Toen het even stil werd begon heel in de hoogte op de zijkast van het dok een vogel te zingen. Je kon hem vaag zien afsteken tegen de hemel, die net een klein beetje begon op te lichten. De vogel vond het blijkbaar ook vreemd daar en op dat uur te zingen en hield al gauw verschrikt op om snel terug te keren naar het tuindorp buiten de fabriek, waar hij wel zal hebben thuisgehoord.

Ja, een vreemde wereld, zo'n werf in de nacht. Natuurlijk, voor een heleboel lezers van dit blad niet. Maar niet ieders werk brengt mee dat hij weleens deel uitmaakt van een nachtploeg en bovendien is dit blad ook bedoeld voor mevrouw en de kinderen, die het misschien wel aardig vinden eens te lezen hoe een „buitenstaander" dat nachtwerk ziet.
Nachtwerk, waarom eigenlijk? Welnu, in een schip zit een heel kapitaal en bovendien gaat het kosten maken (onderhoud, bemanning enz.) zodra de bouwer het heeft afgeleverd. Wanneer het schip dan nog uit de vaart genomen wordt voor een reparatie, is het begrijpelijk dat deze kosten nog veel sterker stijgen. Dat is dus een zeer onvoordelige zaak voor de reder, die daarom een zo kort mogelijke reparatietijd bedingt.
De reparatie aan de Senorita heeft ongeveer een maand geduurd, mèt nachtwerk. Het is gemakkelijk voor te stellen wat een schadepost het voor de reder zou zijn geweest als die reparatie nog langer geduurd zou hebben, wanneer er alleen maar vijf dagen per week overdag aan zou zijn gewerkt. De reparatie op zichzelf is al een flinke schadepost. De Senorita, een vrachtschip voor gestorte lading met een laadvermogen van 26.500 ton, die nog niet zo lang geleden van de helling gleed, kreeg een omvangrijke bodemschade toen het op een graanreis van de Verenigde Staten naar Rusland bij Leningrad aan de grond liep. Nagenoeg van voor tot achter moest de kielgang worden vernieuwd. Het bij stukjes en beetjes wegsnijden van de oude kielgang was een omvangrijk karwei evenals het aanbrengen van de nieuwe platen, waarbij kielblokken weggenomen moesten worden en wederom geplaatst.
De aard van een dergelijke reparatie brengt mee dat er soms onder wat lastige omstandigheden moet worden gewerkt. De ruimte tussen de bodem van het dok en het vlak van het schip is niet hoog genoeg om rechtop te kunnen gaan en staan, zodat de mensen die vanaf de buitenkant werken zich veel in gebukte houding moeten bewegen. Bij het werken aan de binnenkant in kleine compartimenten, tussen schotten en spanten, onder de laadruimen en de machinekamer heeft men naar onze mening nu ook niet al te veel ruimte. Daar binnenin maakt het echter niet zo erg veel uit of je er bij dag of bij nacht werkt, althans wat de lichtomstandigheden betreft. Kunstlicht is daar in ieder geval nodig.

In het algemeen gesproken maakt het voor de betrokkenen natuurlijk wel verschil of zij werken op de dag of in de nacht. 's Avonds en 's nachts is vrijwel iedereen nu eenmaal bij voorkeur thuis, maar voor de één wegen de bezwaren tegen de nachtdienst wat sterker dan voor de ander.
Lasser Geerts, afkomstig uit Hellevoetsluis, die in zijn nachtdienst om half zeven 's avonds zijn vrouw en kind van zeven maanden gedag zegt om 's ochtends tegen zes uur thuis te komen, vindt „Als je nachtdienst hebt kun je nog eens overdag wat doen voor jezelf".
De buitenlanders die wij op het nachtkarwei ontmoetten hadden de minste bezwaren. Hun thuis is ver weg en de loontoeslag op de nachtdienst is voor hen extra aantrekkelijk. Een vader en een zoon uit Spanje spaarden op deze manier in een paar jaar het geld voor een eigen woning in het vaderland bijeen.
Voor de bazen geven de buitenlanders in de nachtploegen extra moeilijkheden, omdat de situatie in het donker weinig overzichtelijk is en men voor het geven van aanwijzingen dikwijls op gebarentaal is aangewezen. Dit betekent dat de buitenlanders, voornamelijk zij die nog maar korte tijd bij ons in dienst zijn, in de nacht naar hun karwei moeten worden gebracht om ter plaatse instructie te krijgen.
Uw redacteur heeft aan den lijve ondervonden hoe vermoeiend dat is: Omhoog naar het dek van het schip, dan door een mangat langs een steil laddertje weer vijftien meter omlaag, weer naar boven, naar beneden, ergens tussendoor en ga zo maar verder. En die redacteur maar doen alsof het dagwerk voor hem was. Daarom stond hij, als hij met zijn begeleider weer eens aan dek waren, zo graag even stil om van de nacht te genieten. Een mooie nacht overigens, waarin een grote gele maan zich in de rivier spiegelde met aan de overkant van het water een zwijgende stad, waarvan het silhouet donker afstak tegen de heldere nachthemel.
Voor ons was het een beetje vreemd, net als voor die vogel die tegen het ochtendgloren even op het dok neerstreek en een paar strofen zong. En net als die vogel hebben we toen maar snel de vertrouwde omgeving van ons eigen thuis opgezocht.

Automatie

vlak naast de deur

Soms zoeken we de dingen veel verder van huis dan nodig is. Zo hebben we in het februari-nummer van „nieuws van de R.D.M." stilgestaan bij de automatie in de scheepsvoortstuwing naar aanleiding van een lezing door Ir. W. Vinke. Welnu, ons bedrijf staat nu wij dit schrijven op het punt een schip af te leveren, dat reeds volledig is geautomatiseerd. Hier kunnen we dus ook met recht spreken van een druk-op-de-knop-schip.
Het gaat hier om de voortstuwingsinstallatie van het marine-bevoorradingsvaartuig Poolster die, omdat de aard van dit schip dat nodig maakt, niet alleen automatisch werkt, maar bovendien op afstand kan worden bediend.

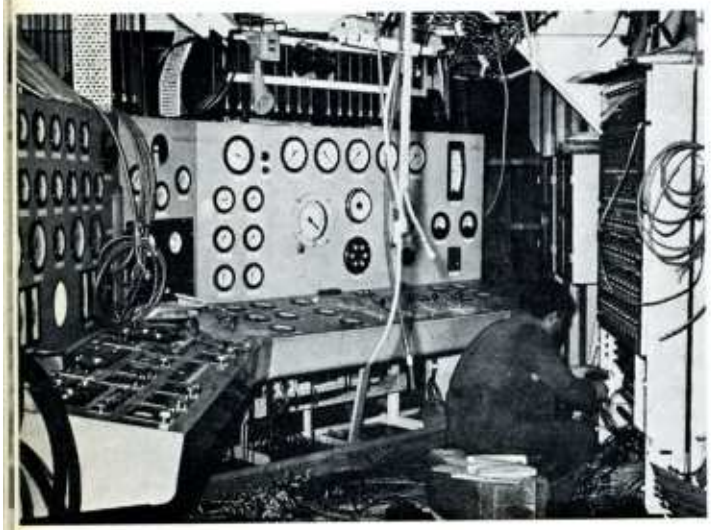

Bij de bouw van de Poolster is er rekening mee gehouden dat bij een eventuele oorlog ook atoomwapens kunnen worden gebruikt. In verband daarmee kan vrijwel het gehele schip hermetisch worden afgesloten om bemanning en lading te vrijwaren van radioactieve besmetting. Daarbij deed zich echter de moeilijkheid voor dat de ketelinstallaties niet vrij zouden blijven van deze radioactiviteit, omdat de ketelbranders nu eenmaal niet werken zonder luchttoevoer van buitenaf. Bovendien moet ook het koelwater voor de condensors van buiten komen. Door radioactieve straling is onder deze omstandigheden de machinekamer niet toegankelijk. De oplossing voor deze moeilijkheid is gevonden door ketel- en turbine-installatie automatisch en op afstand bedienbaar te maken via of vanuit een hermetisch afgesloten ruimte, de controle-post.

Die controle-post is het centrale „hoofdkwartier" van de machine-installatie. De ruimte daarbinnen wordt beheerst door een meterslang controle- en regelpaneel. Een groot venster geeft uitzicht op de machinekamer, waarin geen plaatsje onbenut is gebleven.

Het zou een beetje te ver voeren tot in details uit de doeken te doen hoe en wat allemaal automatisch geregeld wordt. Globaal komt het hierop neer :

Alle drukken en temperaturen van stoom, water, lucht, smeerolie en brandstof, alle niveaus zoals het waterpeil in de ketels, condensors en diverse tanks worden automatisch op de juiste waarde gehouden.

Voor ketels houdt dit ondermeer in dat een regelaar in de hoofdstoomleiding naar de turbine automatisch de hoeveelheid lucht en brandstof aanpast aan de belasting en de stoomproduktie van de ketels instelt door het in- of uitschakelen van één of meer van de vier branders, die in elk van de twee ketels zitten. (Behalve de vier hoofd-

branders heeft elke ketel een pilotbrander, die, zoals het waakvlammetje in de gasgeyser thuis, constant blijft branden!.
Zoals gezegd, wij gaven slechts een globaal overzicht van dit automatische systeem, dat werkt op luchtdruk. Alle luchtdrukleidingen in dit systeem lopen via de controle-post. Door het aansluiten van allerlei meetinstrumenten en signaalapparatuur heeft men op het controle-paneel steeds een inzicht in de werking van het geheel .... en de mogelijkheid in te grijpen als in het automatisch systeem iets mis gaat.
Door een knopje om te draaien kan men de automatische regelaars uitschakelen en overgaan op handbediening. Dat wil zeggen een handbediening op afstand, ook weer door middel van luchtdruk via drukleidingen.
Op dezelfde wijze kan men vanuit de controlepost op afstand de afsluiters bedienen die het toerental van de turbines regelen.
Er zijn duizenden meters koperen leiding in het druksysteem voor de afstandbediening verwerkt. Twee compressors zorgen voor de nodige druk. En als de handbediening op afstand zou falen ? Ja, dan zit er niets anders op dan in de machinekamer zelf de zaak te regelen. Maar het zal duidelijk zijn dat men de installatie zodanig heeft ontworpen dat storingen vrijwel uitgesloten zijn. Laten we trouwens hopen dat de Poolster nooit onder zulke omstandigheden zal moeten opereren dat de automatische en afstandbediening kwesties van levensbelang voor bemanning en schip zijn geworden.
Overigens, en dat heeft voor marine-opdrachten wel meer gegolden, verschaft het vinden van oplossingen voor specifieke eisen van de Marine ervaringen, waarvan de koopvaardij kan profiteren.

PROEFSTUK VOOR KERNCENTRALE

Voor de niet-technicus in ons bedrijf is het dikwijls zo, dat nogal gewichtig uitziende werkstukken eigenlijk maar stukjes dagelijkse routine blijken, terwijl er in heel nuchter uitziende stukken dikwijls veel meer blijkt te zitten dan hun uiterlijk doet vermoeden. Een mooi voorbeeld daarvan is de stalen ring die onze smederij een paar weken geleden heeft afgeleverd. Natuurlijk, de maten zijn nogal fors, een doorsnee van goed drie meter en 3.— meter hoog, maar voor de rest blijft het een heel gewone ring .... tenminste als men niet weet hoe en waarvoor hij is gemaakt.
Welnu, het gaat hier om een proefexemplaar van de ringen, waaruit het reactorvat zal worden opgebouwd voor de eerste Nederlandse kernenergiecentrale. Ja, nu het woord kernenergie is gevallen, wordt het al duidelijker dat er met deze ring iets bijzonders aan de hand is. In de eerste plaats, omdat de toepassing van kernenergie nog geen alledaagse bezigheid is en in de tweede plaats omdat aan de hierbij te gebruiken materialen en constructies aparte eisen worden gesteld. Waarbij dan nog komt, dat het smeden van een ring van de hiervoor genoemde afmetingen toch ook geen routineklusje kan worden genoemd.
Om even te spreken over het hoe van deze ring : uitgangspunt voor dit werkstuk was een blok licht

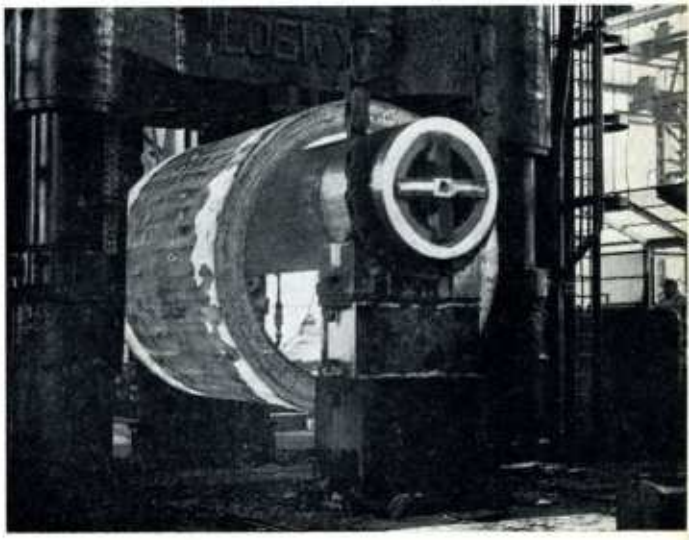

gelegeerd koolstof staal van ongeveer 61 ton, door het hart waarvan om te beginnen met een holle por een gat is gedreven. Door dit gat kon de baar worden gestoken waarop het blok vervolgens is uitgesmeed tot een lengte van 3 meter was verkregen, waarna het stuk tenslotte werd uitgesmeed tot een ring met een inw. diameter van 3,10 meter en een wanddikte van 125 mm plus smeedtoeslag. Een en ander gebeurde merendeel met de zwaarste pers van onze smederij, de pers namelijk die een druk kan uitoefenen van 6000 ton. Dit smeedwerk was natuurlijk geen kwestie van een paar uren, maar van een aantal dagen, zodat het werkstuk tussentijds verschillende malen op temperatuur moest worden gebracht.
Als materiaal is hier een speciaal licht gelegeerd koolstof staal gekozen, omdat de neutronenstromen binnen de werkende reactor een bijzondere invloed op de wanden van het vat zullen uitoefenen (slaat U hier ons april-nummer nog maar eens over op).
Overigens zal de ring niet worden gebruikt in het straks te bouwen reactorvat; het gaat hier echt om een proefstuk, waardoor men allerlei te weten kan komen over het gebruikte materiaal en de toegepaste bewerkingsmethode. Als straks dus een order wordt geplaatst voor de bouw van een geheel reactorvat (bestaande uit een aantal aan een te lassen ringen, aan onder- en bovenzijde afgesloten en met een totale hoogte van ca 10 meter) heeft men met de nu gesmede ring geen ander voordeel opgedaan dan ervaring.
Nu is de gehele bouw van de eerste Nederlandse kernenergiecentrale een kwestie van het opdoen van ervaring. Het wordt een centrale met een betrekkelijk kleine capaciteit (50 Mega Watt elektrisch), die wel produktief zal zijn (daarom gekoppeld zal worden op het landelijk elektriciteitsnet), maar die vooral is bedoeld om de Nederlandse elektriciteitsbedrijven inzicht te geven in de werking van zo'n centrale en de problemen die zich er mee kunnen voordoen.

Aangenomen mag worden, dat de centrale zal worden gebouwd in Dodewaard aan de Waal, de definitieve vergunningen voor de bouw moeten nog afkomen, o.a. van Rijkswaterstaat en van de Gezondheidsraad (die een vinger in de pap heeft in verband met de radioactieve afvalstoffen die de centrale zal produceren). Maar men hoopt tegen het najaar toch met de bouw te kunnen beginnen. En vooruitlopend op de definitieve goedkeuring, zal men midden juli beginnen met het bouwrijp maken van het terrein waar men de centrale denkt te bouwen. Intussen hebben wij op de R.D.M. dan nog even de tijd om door een hele reeks beproevingen te ervaren wat die gekke ring uit de smederij wel waard is.

Over holboren gesproken

Bij de opmerkingen over de uitbreiding van onze machinefabriek in het jaarverslag 1963 van de R.D.M., wordt ondermeer melding gemaakt van de verlenging van de holboorbank tot een totale lengte van 44 meter. Omdat wij 44 meter een imposante lengte vonden en ook wel graag wilden weten wat holboren is, zijn wij eens bij die bank gaan kijken.

Om U gerust te stellen : het woord holboren betekent niet dat er ook nog zoiets als bolboren bestaat. Het woord houdt eenzelfde soort overbodigheid in als de uitdrukking „gratis-voor niets", maar men vond het waarschijnlijk prettiger klinken dan langgatboren, de letterlijke vertaling van het Duitse woord tieflochbohren. Enfin, een holboorbank is er dus om zeer lange gaten te boren. En terecht bleken wij onder de indruk van de afmetingen van de bank te zijn, want slechts in enkele landen beschikt men over een machine die zulke lange gaten kan boren als de machine die bij ons staat opgesteld. Er kunnen op onze holboorbank gaten worden geboord tot een lengte van ca 20 meter met een maximum diameter van 30 centimeter.

De straks in baai 11 van de machinefabriek op te stellen holboorbank werd in 1953 aan-

geschaft. Hij kwam van de Franse fabriek Schneider en het was toen mogelijk er gaten mee te boren tot een lengte van 11 meter. De actuele aanleiding om de bank te verlengen was een opdracht voor het vervaardigen van holle schroefassen van 18 meter lengte voor zes fregatten die voor de Koninklijke Marine in aanbouw zijn.

Zoals U kunt zien op de foto geschiedt het boren met een dergelijke bank horizontaal, maar op de foto kunt U niet zien dat niet de boor draait, maar het werkstuk. Dit laatste, laten we als voorbeeld maar zo'n schroefas voor een fregat nemen, zit aan het ene einde in een klauwplaat geklemd; aan het andere eind wordt de boor er tegenaan gedrukt. Die boor bestaat uit een aantal beiteltjes op een holle boorstang.

Met de stroom olie die langs de boorkop wordt gespoten tegen de plaats waar het uit te boren werkstuk langs de beitels draait, worden de metaalkrullen via de holle boorstang afgevoerd. Hiervoor is aan de bank een pompinstallatie gebouwd, die 12.000 liter olie doet circuleren.

Het maken van werkstukken zoals de holle schroefassen voor de Marine behoort echt wel tot de uitzonderlijke opdrachten. Maar juist omdat men in de machinefabriek over mogelijkheden beschikt die men elders niet heeft, komen er bij ons op de R.D.M. nogal eens uitzonderlijke opdrachten terecht.

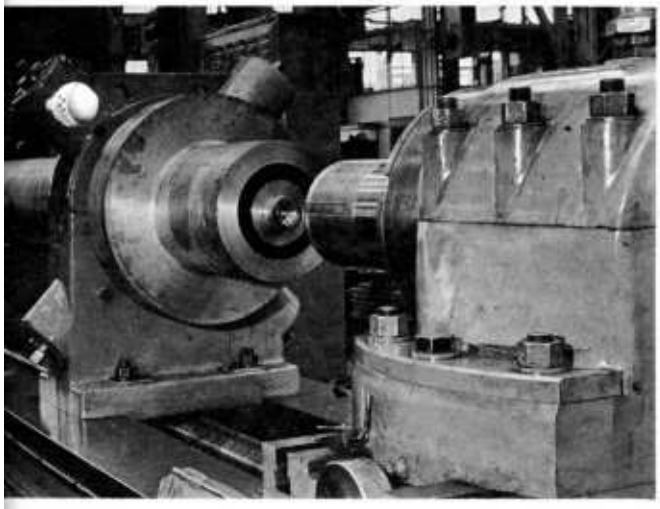

Geboorde schroefas op holboorbank. De zwarte ring op de kopse kant van de as is de „verspaande pijp" die door de holboorkop weggeboord is. In het midden van de as ziet u de kern die na het boren overblijft.

In memoriam

Wij geven met leedwezen kennis van het overlijden van onze medewerkers:

MARINUS VAN SOEST

schoonmaker, geboren 2 december 1905, overleden op 9 mei 1964. Op 3 april 1958 trad hij in onze dienst.

HENDRIK C. SCHEFFER

smelter, geboren 1 mei 1902, overleden op 31 mei 1964. Hij was van 21 november 1924, met een onderbreking, bij ons werkzaam.

CORNELIS M. VAN ZUYLEN

rep. ketelmaker, geboren 31 oktober 1899, overleden op 7 juni 1964. Van 23 oktober 1950 af was hij werkzaam op de R.D.M.

OUD-WERKNEMERS:

JACOBUS VAN DE PLASSE

verpakker, gepensioneerd 11 januari 1958, overleden op 28 april 1964.

ARIE SCHEURKOGEL

magazijnknecht, gepensioneerd 13 januari 1951, overleden op 21 mei 1964.

HENDRIK TIELEMAN

rep. bankwerker, gepensioneerd 31 december 1961, overleden op 3 juni 1964.

FRANS H. OSEPHIUS

portier op de N.W., gepensioneerd 29 december 1945, overleden op 6 juni 1964.

CORNELIS M. BOOMSLUITER

sjouwer, gepensioneerd 19 juli 1958, overleden op 12 juni 1964.

DANKBETUIGINGEN

Voor Uw deelneming en het medeleven bij het verlies van mijn echtgenoot betuig ik U mijn hartelijke dank.

G. van Leenen - Den Aarend

Voor de vele blijken van medeleven bij de ziekte en na het overlijden van mijn geliefde man betuigt ondergetekende aan de Directie en aan het personeel van de R.D.M. haar hartelijke dank mede namens de familie.

H. van Soest - Sprij
en kinderen

MEDEDELINGEN VAN W.E.K.

Secretariaat : M. P. van der Borden - Kortebrantstraat 37 - Rotterdam-1 - Tel. 12 86 43

30 - 5 - 1964	*Jubileumtocht naar De Hoge Veluwe*	
30 - 9 - 1964	*Jaarfeest*	*Passage Theater*
1 - 10 - 1964	*Jaarfeest*	*Groote Schouwburg (Zuid)*
8 - 10 - 1964	*Jaarfeest*	*Groote Schouwburg (Zuid)*
9 - 10 - 1964	*Jaarfeest met bal*	*Odeon, grote zaal*
7 - 11 - 1964	*Bijeenkomst gepensioneerden*	*Odeon, grote zaal*
14 - 11 - 1964	*Bijeenkomst gepensioneerden*	*Odeon, grote zaal*
28 - 11 - 1964	*St. Nicolaasfeest*	*Odeon, grote zaal*
5 - 12 - 1964	*St. Nicolaasfeest*	*Courzand*
7 - 1 - 1965 en 12 - 1 - 1965	*Hoofdstad Operette „An der schönen blauen Donau"*	*Luxor Theater*
26 - 2 - 1965	*Toneelvoorstelling met bal*	*Odeon, schouwburgzaal*

Datum en zaal voor een Soiree-dansante zal nog nader worden opgegeven.

W.E.K.-WEDSTRIJDEN

Ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van onze vereniging zullen er wedstrijden worden gehouden in

BILJARTEN	op een zaterdagmiddag in oktober in het Groothandelsgebouw
BRIDGEN	op vrijdag 18 september in het Prot. Militair Ontvangstcentrum, Schiedamsesingel 175
KLAVERJASSEN	op vrijdag 25 september in Maison De Klerk, Katshoek 45.
VISSEN	op zaterdag 19 september
ZWEMMEN	op zaterdag 26 september in het Oostelijk Zwembad

De leiding van deze wedstrijden berust bij de besturen van genoemde clubs. Het inschrijfgeld bedraagt ƒ 0,50 per deelnemer. Het is geoorloofd aan meerdere wedstrijden deel te nemen. Leden die zich voor het biljarten willen opgeven, moeten een controleerbaar gemiddelde kunnen tonen. De samenstelling van de paren voor het bridgen en het klaverjassen zal door loting op de wedstrijdavond geschieden.
Nadere bijzonderheden zijn vermeld op de inschrijfformulieren, die de leden binnenkort zullen ontvangen (of reeds in hun bezit hebben).

Kunstmanifestaties

Het Rotterdams Philharmonisch orkest geeft op dinsdagavonden in de Rivièra-hal een concert, dat toegankelijk is op het muziekabonnement van de Rotterdamsche Kunststichting.

20 OKTOBER 1964
dirigent : Franz-Paul Decker
solist : Shmuel Ashkenasi, viool

17 NOVEMBER 1964
dirigent : Franz-Paul Decker
solist : Adolph Scherbaum, trompet

22 DECEMBER 1964
dirigent : Eduard Flipse
solist : Yi-Kwei Sze, bas

12 JANUARI 1965
dirigent : Charles Münch
soliste : Nicole Henriot, piano

9 FEBRUARI 1965
dirigent : Franz-Paul Decker
solist : Lenoard Pennario, piano

23 MAART 1965
dirigent : Franz-Paul Decker
solist : Janos Starker, cello

De prijs voor dit muziekabonnement bedraagt, incl. plaatsbespreking ƒ 10,— (norm. prijs ƒ 12,50). Tot 31 augustus kunnen de abonnementen bij de secretaris van de personeelsvereniging worden aangevraagd.

Jubilea

50 JAAR

C. T. van der Perk
ijzerwerker
In ons volgende nummer meer over deze gouden veteraan.

40 JAAR

J. J. Drenkelford
werkmeester modelmakers N.W.

A. Scheurwater
brander

A. K. Terpstra
bedrijfsleider machinefabriek, benoemd tot adviseur machinefabriek, afd. mach. bewerkingen

25 JAAR

J. H. van Zonneveld
chef administratie-procuratiehouder benoemd tot administrateur van onze Vennootschap

Benoemingen

A. Groenenboom
tot chef afd. technisch inkoop w.

J. Loendersloot
tot bedrijfsleider machinefabriek afdeling mach. bewerkingen

S. L. Schot
tot bedrijfsleider machinefabriek, afdeling bankwerkerij

P. Pinkster
tot ass. bedrijfsleider machinefabriek N.W., afdeling bankwerkerij/draaierij

Afscheid

Met ingang van 1 juni 1964 werden gepensioneerd de heren

J. VAN BEEK
elektr. kraandrijver, van 26 febr. 1924 af met enige onderbrekingen werkzaam op de N.W.

B. BEUMAN
schilder, vanaf 26 november 1937 in onze dienst op de R.D.M.

C. BRUSSAARD
scheepmaker, vanaf 22 november 1922 in onze dienst met een aantal onderbrekingen.

J. BIJL
koker, met enkele onderbrekingen sinds 17 mei 1921 op de R.D.M.

D. COLDEWEYER
transporteur, vanaf 9 december 1925 met enkele onderbrekingen werkzaam bij de R.D.M.

J. VAN GINK
transporteur, vanaf 25 juni 1951 in onze dienst.

M. VAN OOSTENBRUGGE
transporteur, vanaf 12 december 1956 in onze dienst.

P. PONS
transporteur, van 12 mei 1915 tot 26 september 1930 met enkele onderbrekingen werkzaam op de R.D.M. en sinds 4 maart 1946 onafgebroken in onze dienst.

P. T. VERSCHOOR
opzichter, met enkele onderbrekingen vanaf 14 oktober 1924 in onze dienst.

Klaverjasclubnieuws

In het bestuur van de Klaverjasclub W.E.K. zijn enkele wijzigingen aangebracht. Het bestuur is thans als volgt samengesteld :

Voorzitter	F. Scherpenisse
1e secr./wedstrijdleider	G. in 't Veld, Moordrechtstraat 10 Rotterdam-22
1e penningmeester	W. Kneppel
2e secretaris	J. du Bois
2e penningmeester	C. Borsten

Bij goedkeuring van de leden is de heer J. du Bois in ons bestuur opgenomen en wij heten hem van harte welkom.

Zwem- en Poloclub

Van half september tot medio mei zijn onze cluburen in het Oostelijk Zwembad aan de Vreedenoordlaan op maandagavond als volgt :

van 18 uur 35 tot 19 uur 15
voor kinderen tot 16 jaar

van 19 uur 35 tot 20 uur 20
voor onze leden van 16 jaar en ouder

Gedurende de zomermaanden hadden wij onze cluburen in het zwembad op Tuindorp Heyplaat. Helaas moeten wij schrijven „hadden", want zoals u wellicht weet is het bad op Heyplaat niet meer. Maar . . . in het recreatieplan Heyplaat is ook een nieuw zwembad opgenomen en de Rotterdamse voortvarendheid kennende vertrouwt het bestuur van de zwemclub er op dat een eigen nieuw bad op Heyplaat niet lang op zich zal laten wachten.

Er is grote activiteit in onze vereniging. Onze leden nemen deel aan wedstrijden en ook is er een dames en een heren poloteam, die respectievelijk in de derde en in de vierde klasse van de K.N.Z.B. uitkomen.

Jongeren die willen poloën of dit willen leren kunnen bij gebleken geschiktheid meespelen of zich hiervoor opgeven. Wij verwachten echter deelneming voor de volle honderd procent in iedere competitiewedstrijd met een goede teamgeest.
Wie lid wil worden en de zwemkunst machtig is, kan zich opgeven bij de onderstaande bestuursleden :

Voorzitter
P. M. den Houter, Multatulistraat 13, Rotterdam-7

Secretaris
H. J. Wolters, Kruiningenstraat 204, Rotterdam-23

Penningmeester
P. J. Vermeer, Aurorastraat 3, Rotterdam-22

2e voorzitter
H. Sahm, Rondolaan 87, Rotterdam-22

2e secretaris
F. Noordzij, Heysedijk 21, Rotterdam-22

2e penningmeester
C. v. d. Velden, Streefkerkstraat 43, Rotterdam-22

Polosecretaris
L. Ketting, Ampenanstraat 24, Rotterdam-22

Leden
A. Kramer, Rondolaan 111b, Rotterdam-22
C. Speelman, Vestastraat 16, Rotterdam-22

Er wordt ook getraind voor het 2e en het 3e diploma van de K.N.Z.B. Het is een sportieve prestatie zo'n diploma te behalen, temeer omdat daaraan vrij hoge eisen worden gesteld.

Drie en dertig meisjes en jongens deden vorige maand met succes examen.

De geslaagden zijn :

Diploma II
Janny v. d. Berg, Anneli Bergsma, Lenie Boekholt, Elly den Boer, Truus Brouwer, Mary Bijl, Agnes Garnier, Marlies Koole, Ria Kroon, Christa v. d. Linde, Joke Molenaar, Nelly Mulder, Gerda van Ommen, Henny v. d. Stek, Tineke Verbaas, Els Verhoeks, Sonja v. d. Wagt, Paulien van Yperen, Peter de Groot, Tonny van 't Hof, Rob Knossenburg, Arie Korteweg, Aad Loendersloot, Leo Nootenboom en Cor den Turk.

Diploma III
Maartje Admiraal, Joke Broekhuizen, Janny de Bruin, Lia van Hattum, Cobi Korteweg, Ada Nootenboom, Janny Stol en Martin de Groot.

Van harte onze gelukwensen.

De Secretaris

Dankbetuigingen

Wij ontvingen van de heren D. B. Bakker, H. Goergen, H. B. in 't Hout en M. Maas Sr. — mede namens echtgenotes — het verzoek dank te betuigen aan het bestuur van W.E.K. voor de bewezen attenties tijdens hun ziekte.

Jubileum-wandeltocht

De jubileumwandeltocht van de W.S.V. Dockyard is een succes geworden. Een groot succes mogen we wel zeggen, want niet minder dan elfhonderd deelnemers zijn zaterdag 23 mei jl. van start gegaan.
Bij het startbureau, het D.H.Z.-terrein, was het een drukte van belang en de organisatoren hebben menig zweetdruppeltje laten vallen eer de zaak rolde. Met groot enthousiasme heeft het Dockyard-bestuur de zaak geklaard en men is uitermate tevreden over het verloop. Ook de wandelaars en zij hebben dit niet onder stoelen of banken gestoken. Een eresaluut voor de organisatie ! Degenen die de tocht volbrachten, en dat waren alle deelnemers, kregen na afloop niet als naar gewoonte een medaille, maar een drinkglas met decoratie. Het zal een mooie herinnering blijven aan deze sportieve middag en aan het tienjarig bestaan van onze wandelsportvereniging.
Wij hadden u heel graag enkele foto's willen tonen. Helaas zijn we halverwege de heenreis blijven steken door motorpech. Onverrichter zake moesten we terugkeren.
Maar misschien zijn er onder de lezers die wèl hebben gefotografeerd bij deze wandeltocht. Wij zouden graag daarover iets willen vernemen.
Er was nog meer blijdschap in de Dockyard gelederen. Onder de meest ideale weersomstandigheden heeft men de Avondvierdaagse gelopen en de huldiging op vrijdagavond 12 juni werd een ware ovatie. Onze harmonie Dockyard, met drumband en majorettengroep, heeft ze feestelijk ingehaald op de Vinkenbaan en onder grote belangsteling van wandelminnend Rotterdam-Zuid naar de plaats van de huldiging, het Mussenterrein aan de Oldegaarde, begeleid.
Daar werden ondermeer enkele bijzondere onderscheidingen uitgereikt aan wandelaars van diverse verenigingen. De gouden medaille voor hen die tienmaal aan deze Avondvierdaagse hadden deelgenomen. Voor onze wandelgroep werd deze prachtige onderscheiding verworven door de voorzitter van onze wandelsportvereniging de heer B. de Jong en zijn echtgenote, terwijl de heer W. Noordhuizen (vijftien maal) eveneens in een bloemenhulde deelde. Voor deze sportieve prestaties onze welgemeende gelukwensen.

Bekende gezichten.... ....vreemde postzegels

Het eerste lustrum van „De Postzegel", onze filatelistenclub van W.E.K., is ondermeer gevierd met een tentoonstelling in het Prot. Militair Ontvangstcentrum, de plaats waar deze „zegelbewaarders" hun maandelijkse bijeenkomst hebben. Onder de vrij talrijke bezoekers die op zaterdag 6 juni jl. deze tentoonstelling bezochten, zagen we bekende gezichten.

Natuurlijk, zult u zeggen, het was een R.D.M. en N.W.-aangelegenheid en dan verwacht je uiteraard geen vreemden. Even natuurlijk is dat waar, maar we bedoelen het een beetje anders.

Vooropgesteld dat we lang niet iedereen op de zaak van gezicht kennen (en zeker niet in pakkie-an deftig) ontmoetten we daar in het gezellige gebouw aan de Schiedamsesingel bedrijfsgenoten die we vrij geregeld tegenkomen op bijeenkomsten van onze personeelsclubs. Hun belangstelling is niet alleen gericht op wat

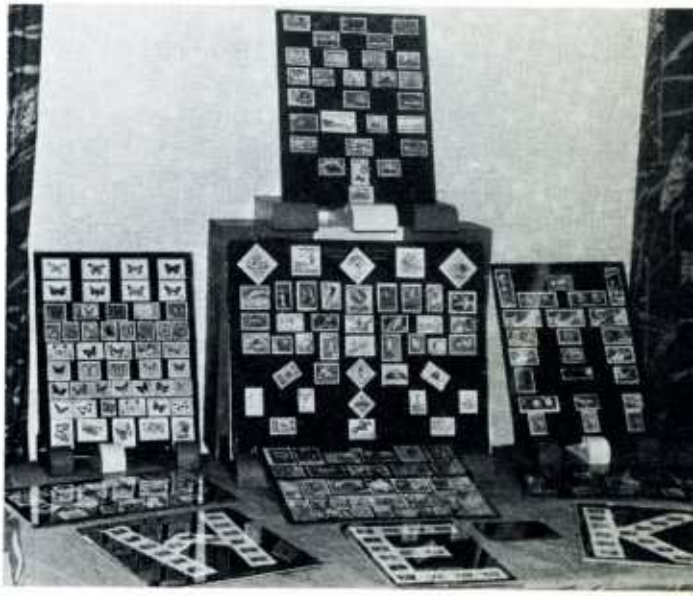

gegeven wordt, het programma of in dit geval de prachtige sortering postzegels, maar bovenal een uiting van waardering voor het vele werk dat vrijetijdsbesteding vaak genoeg met zich meebrengt. Het zal bestuur en leden van „De Postzegel" op deze jubileumdag beslist goed hebben gedaan dat er flinke belangstelling was en dat ook „niet-verzamelaars" van hun waardering hebben blijk gegeven.

Wat er allemaal te zien was? Nou, zoveel dat we maar geen opsomming zullen geven van de vele series, gelegenheidszegels en poststukken die daar aanwezig waren. Het grote aantal zegels gaf een beeld van de verscheidenheid.

Het geheel was overzichtelijk opgesteld. Een aardig hoekje bij het raam kreeg bijzondere belangstelling. De jubileumenveloppe die ter plaatse werd uitgegeven, bewaren wij als een prettige herinnering aan deze alleszins geslaagde tentoonstelling.

Jaarverslag „Bijzonder Fonds"

De bestuurscommissie van het Bijzonder Fonds heeft aan de Ondernemingsraad verslag uitgebracht over de gang van zaken in 1963. Daarbij werd het onderstaande financieel overzicht verstrekt.

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Saldo 1 januari 1963	ƒ 1.846,76	Extra voedingen	ƒ 3.840,—
Retourposten	„ 835,—	Schoeisel enz.	„ 868,—
Contributie leden	„ 18.792,70	Uitzendingen	„ 2.311,—
Bijdragen	„ 1.052,50	Gezinshulp	„ 1.291,50
		Soc. werk	„ 4.754,—
		Reisposten	„ 2.252,—
		Tandregulatie	„ 795,—
		Hoorapparaten	„ 755,—
		Diversen	„ 2.638,30
		Saldo 1 januari 1964	„ 3.022,16
	ƒ 22.526,96		ƒ 22.526,96

12 maart 1964 werden inkomsten en uitgaven gecontroleerd door de kascontrolecommissie: de heren A. den Hartog (werkplaats RDM); S. Weergang (werkplaats NW); F. H. Molenaar (kantoor RDM)

Aan de toelichting op dit overzicht ontlenen wij het volgende.

De vaste inkomsten van het fonds zijn in 1963 belangrijk toegenomen, dankzij de medewerking van de leden die bereid waren hun contributie te verhogen van vijf tot tien cent per week. De post extra voedingen, waarvoor het overzicht een bedrag van ƒ 3.840,— vermeldt, had betrekking op bijna 200 gevallen waarin is bijgedragen aan de kosten van door de huisarts voorgeschreven bijzondere voeding bij speciale en langdurige ziekten. Onder de post uitzendingen ad ƒ 2.311,— is de bijdrage van het fonds verantwoord voor uitzending van leden of hun huisgenoten naar gezondheidskolonies, rusthuizen e.d. Een en ander op verzoek van de huisarts en in samenwerking met de erkende vakorganisaties.

Onder reisposten valt de bijdrage van het fonds in de reiskosten van leden die huisgenoten hebben die langdurig moeten worden verpleegd in sanatoria en andere inrichtingen.
In een aantal gevallen heeft het fonds bijgedragen in de kosten voor huishoudelijke hulp bij ziekte van de vrouw des huizes. Hiermee was een bedrag van ƒ 1.291,59 gemoeid.

De grootste uitgavenpost was die voor sociaal werk. Om deze post te kunnen begrijpen zou het goed zijn als alle gezonde mensen eens een kijkje konden nemen in die gezinnen welke zo vaak met ernstige, langdurige, soms ongeneeslijke ziekten te kampen hebben. Naast het grote leed dat in deze gezinnen aanwezig is ontstaan op den duur ook nog door de omstandigheden verschillende moeilijkheden.

De commissie heeft aan **deze** gevallen extra zorg besteed. Vaak was het mogelijk deze moeilijkheden gedeeltelijk, een enkele maal zelfs geheel op te lossen. Het bedrag van ƒ 4.754,— dat hiervoor werd uitgegeven acht de commissie volkomen verantwoord.
In de post diversen werd alleen reeds aan onkosten van invalidewagens een bedrag van bijna ƒ 1.000,— ondergebracht.

Aan protheses en orthopedisch schoeisel ruim ƒ 1.000,—. Aan verschillende verstrekkingen ƒ 500,— en aan drukwerken ± ƒ 70,—. De overige posten spreken voor zichzelf.

De commissie is in dit verslagjaar door haar werkzaamheden voor het fonds weer dikwijls in aanraking gekomen met toestanden van veel leed en groot verdriet. Zij dankt allen die ook dit jaar weer mede hebben gewerkt om de taak van het fonds zo goed mogelijk te laten verlopen.

In het bijzonder brengt de commissie dank voor de steun hierbij ondervonden van de dames van de sociale afdeling.

15 jaar Overlijdensfonds

Het is belangrijk in dit nummer een woord te wijden aan één van onze fondsen, waaraan practisch het gehele personeel van de R.D.M. en de N.W. deelnemer is. We bedoelen het Overlijdensfonds.
Het fonds bestaat reeds vijftien jaar.
In de periode van mei 1949 - mei 1964 konden door de commissie 580 gezinnen worden bezocht en gesteund. Deze steun, mogelijk door uw bijdrage, is van bijzondere waarde in de gezinnen waar veel droefheid heerst. De dankbaarheid was altijd groot als wij de gezinnen bezochten.
Met dit schrijven brengen wij namens alle nabestaanden van onze overleden medewerkers de hartelijke dank over. De commissie is zeer erkentelijk voor de medewerking verleend door de Directie en al degenen die het mogelijk maakten de bijdragen administratief te verzorgen.

De commissie Overlijdensfonds
R.D.M. en N.W.